

La fragilitat del relat de la normalització lingüística

written by Jordi Martí i Montllau | 26 de desembre de 2017

La fragilitat amb la qual la llengua i la cultura catalanes (i la resta de la vida del país, en general) van emergir del que l'historiador **Josep Benet** va denominar "l'intent de genocidi cultural contra Catalunya" (que, pròpiament, va ser la forma característica que va adoptar, als Països Catalans, l'experiència del feixisme europeu) va fer pensar als gestors de la tot just estrenada autonomia –val a dir que contra el parer dels més eminents sociolingüistes catalans, que en aquella època introduïen aquesta nova disciplina a casa nostra– que calia decantar-se per un discurs legitimador de la normalització lingüística del català, contemporitzador amb la ideologia lingüística aleshores hegemònica, que consagrava la intocabilitat de la llengua castellana a Catalunya i que, de fet, només gosava qüestionar a aquesta llengua la seua supremacia completa en tots els camps a partir d'esgrimir l'eslògan de la igualtat ("*en català... també, i... si us plau*") i a reivindicar el dret a certa discriminació positiva del català que hauria adquirit després de dècades (de fet, de segles) de prohibicions, persecucions i anatematització. Així, el discurs que pretenia legitimar els esforços per retornar-li a la llengua natural del país un estatus significatiu en la vida pública va ser *bilingüista*, tolerant amb la imposició legal i fàctica del castellà, potenciadora de la imatge d'un catalanoparlant no dotat de menys deures que de drets, i consagradora de la categoria social del "castellanoparlant", figura al marge d'avatars històrics, inviolable, que si bé per primer cop es presentava com a subjecte d'algun deure cap als parlants de català, els assumia per l'estranya via de la no pèrdua de cap dret adquirit (inclòs el de no saber català a Catalunya si així, libèrrimament, ho volia).

Com es partia de molt avall i el camí a recórrer era

pràcticament tot, en un principi aquest discurs va funcionar. Les seues potencialitats legitimadores eren, però, limitades, i estava condemnat a esllanguir-se i a acabar en conflicte (justament perquè, malgrat que aquest existia, la pretensió era superar-lo fent marrada i sense enfrontar-s'hi, sense voler-se adonar que, procedint d'aquesta manera al final del camí, el conflicte continuaria ben present, i ara atacant la normalització pel darrere).

Efectivament, la debilitat i la inseguretats de la posició favorable a retornar al català la normalitat arrabassada per la força han tingut com a efecte no previst (potser per manca de previsió) una ideologia lingüística hegemònica que, per defugir l'inevitable, ha acabat naturalitzant la presència del castellà a Catalunya i posant en dubte el caràcter de llengua pròpia que, en justícia, l'hi correspondria al català. El resultat final és que s'ha perpetuat la situació de discriminació de la llengua catalana, al mateix temps que aquesta esdevenia, perversament, cada cop menys perceptible, i tot això alhora que es provocava que els catalanoparlants (habituals o esporàdics, actuals o futurs) acabessin assimilant, com a normal, la seua subordinació lingüística, i acabessin integrant, com una actitud correcta i cortesa, allò que, en realitat, no és res més que el desistiment dels seus legítims drets lingüístics i culturals, i sempre en benefici del manteniment d'uns privilegis que, en darrer terme, han estat erigits a partir de la dominació militar i política.

Ho sabem des de **Foucault** i no ho hauríem de perdre mai de vista: les relacions humanes són, també, i en tots els casos, *relacions de poder*. Ho són perquè les relacions humanes no es fan mai des de la plena igualtat, i l'absència d'aquesta situa els interactuants en plans diferents, i és inevitable que aquesta desigualtat, certament fluctuant, però en qualsevol cas connatural a tota relació humana, acabi determinant llurs característiques i desenvolupament.

La desigualtat en el si de les relacions entre subjectes es fa

especialment transparent en la relació humana per antonomàsia: la relació lingüística. Justament per això, la sociolingüística esdevé una potent eina metodològica per al coneixement les relacions subjacents a l'entramat social. Les relacions lingüístiques delaten allò que resulta opac en les relacions econòmiques i que el discurs polític emmascara.

Doncs bé, tornant al nostre cas, el discurs de la normalització lingüística del català, per la seua absència de voluntat de denunciar amb claredat la *injustícia* que feia necessària tal normalització (la desigualtat inherent a la idea que els parlants de castellà i els de català són iguals, sempre, però que s'admeti que, en realitat, uns són més iguals que uns altres, és a dir: que el que en uns és "natural", en els altres és "radical") ha acabat sent inefectiu i ha comportat, a més a més, el desarmament argumental dels catalanoparlants que experimenten estranyament al seu mateix país, i que saben bé què és allò que **Enric Larreula** qualifica de "dolor de llengua". Al cap i a la fi, ¿com podia esperar-se que reeixís un discurs pensat per evitar que s'enfadés aquell que realment és poderós (i que de tant en tant, fa ressonar sabres i sentències) i per evitar que els mateixos catalanoparlants, ja molt identificats amb el rol de parlants subalterns, s'escandalitzessin, com en altres temps ho feien les dones que sentien companyes seues que no s'estaven d'afirmar que no volien ser ni més ni menys que els homes?

Som en temps en què els botxins denuncien les víctimes, en què el dret d'existir es col·loca al mateix nivell que el dret a extingir; en què es criminalitza l'existència, a Catalunya, d'una escola catalana en llengua i continguts, i en què se cerca fer aparèixer entre els catalans un sentiment de culpa pel fet de reclamar, per a ells i a casa seua, allò que es dóna per descomptat per als ciutadans de qualsevol país lliure i normal arreu del món (incloent-hi aquí els països i les comunitats de llengua castellana).

Desemascarar els pressupòsits sobre els quals descansa el

discurs lingüístic hegemònic i que, en gran mesura, assumeix el discurs legitimador de les polítiques lingüístiques fins ara vigents a casa nostra, constitueix, d'acord amb el que acabem de dir, un exercici indefugible, si és que encara aspirem a la plena normalitat lingüística, que sols podrà ser si esdevé un horitzó desitjable per a la majoria dels qui viuen i treballen a Catalunya, legitimat per un relat nou que no pot caure en els paranys del discurs pseudonormalitzador de la Catalunya autonòmica.